

Toate motivele trebuie discutate în cadrul unei comunicări binevoitoare.

În concluzie, menționăm că existența în familie a unei balanțe a îndatoririlor și responsabilităților, respectarea reciprocă a membrilor familiei, comportamentul binevoitor, afectuos, ferește membrii săi de discuții inutile și de disconfort psihologic.

Comportamentul etic formează imaginea de sine în calitate de persoană amabilă, indulgentă, afectuoasă, binevoitoare, calități importante atât în familie, cât și în spațiul extrafamilial, în relațiile cu prietenii și în cele de serviciu.

Bibliografie selectivă:

1. Bejan-Volc Iulia, Relațiile gender rural: un imperativ al timpului. Chișinău, 2004, p.90-144.
2. Mariana Copacinschi, Valentina Olaru, Relații Armonioase în Familie. Suport informațional, Chișinău, 2016.
3. Științele socio-umanistice și progresul tehnico-științific /Conf. Șt. Interuniversitară. Chișinău, 2016.
4. Scott V., Dubb G., Runnels P., Secretul unei familii armonioase, București, 1993.
5. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/familia-la-romani-acum-un-secol..>
6. <https://etika-estetika-moral.jimdo.com/> (Этика семейных отношений)
7. <http://lex.justice.md/md/286119/> (Codul familiei, cap.4, 10)

FAMILIA ÎN STRUCTURA INFORMAȚIONALĂ A PRESEI SCRISE

Maria Ciocanu-Cotorobai,
dr. conf., USEM

Familia reprezintă o entitate socială de valoare. Luând în considerație acest fapt, am consultat Anuarul statistic al Republicii Moldova (1) ca să determinăm numărul de familii și structura lor. Cu părere de rău, însă, astfel de date în această sursă publică n-am putut depista. În Anuare putem găsi doar numărul căsătoriilor înregistrate anual, precum și numărul de divorțuri.

Lipsa datelor privind numărul de familii și structurarea lor împiedică să cunoaștem real câte familii sunt complete, incomplete (în dependență de vârstă), monoparentale, structurarea lor în dependență de numărul de copii. Nu putem

cunoaște și cota parte a numărului de familii care pleacă peste hotare cu (și fără) copiii. La această lacună informațională a atras atenție și Biroul Migrație și Azil, care recunoaște inexistența unei astfel de evidențe și a datelor despre familiile care *in corpore* pleacă din țară. Acest vid informațional este caracterizat ca o „indiferență la tot ce se întâmplă”.

Rolul presei scrise în reflectarea imaginii femeii și a bărbatului a fost cercetat de Maria Saharneanu, Larisa Ungureanu și Emilia Gețu (2). Ele au studiat edițiile: „Jurnal de Chișinău”, „Moldova Suverană”, „Flux”, „Săptămâna”, „Literatura și Arta”. Edițiile menționate au fost supuse analizei în 2003 în curs de trei luni și în 2004, 2005 în curs de o lună. Autoarele și-au centrat atenția asupra evaluării intensității și modului de reflectare a imaginii femeilor în coraport cu cea a bărbaților.

Această analiză minuțioasă (deși efectuată într-un timp destul de limitat) ne oferă un material destul de bogat despre modalitatea de a prezenta activitatea femeii și a bărbatului în presă. Cercetătoarele au determinat insuficiența și paliditatea redării activității femeilor în coraport cu cea a bărbaților. Însă, în această cercetare, practic, nici femeia, nici bărbatul nu sunt văzuți în cadrul familiei. Lipsa informației publice și a rolului presei scrise în promovarea vieții de familie ne-a întărit intenția de a analiza succint aportul presei scrise în acest domeniu.

Cercetarea a fost centrată pe trei ediții de presă scrisă în limba română: „Moldova Suverană”, „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, care dispun de o structură informațională generalistă, orientare politică diferită și un public mai larg. Studiarea edițiilor de presă scrisă s-a realizat prin consultarea *de-visu* a acestor ediții pe parcursul unui an de zile (2016). Scopul investigației a fost de a determina modalitățile de reflectare a vieții de familie, lacunele de bază și, totodată, de a observa ce fel de legături de familie sunt promovate, în ce măsură apar legăturile de rudenie nu numai între părinți și copii, dar și bune și străbunei în calitate de liant ce ține neamul împreună. Ne vom opri succint la caracteristica fiecărei ediții din punct de vedere al promovării vieții de familie.

Ziarul Moldova Suverană este o ediție ce reflectă, de obicei succint, problemele politicii interne și externe ale statului, cele economice și financiare, mai rar din domeniul antreprenoriatului. Însă, pentru a menține permanent atenția cititorului, publică și informații din domeniul astrologiei, medicinei populare etc.

Ediția conține o informație bogată despre legătura omului cu zodiile. Atenția cititorului este atrasă și prin evidențierea unor trăsături de caracter ale bărbaților - „Ce îi enervează pe bărbați în căsnicie în funcție de zodie?” („M. S.”, 18 mai), ori ”Top cinci cei mai buni tați ai zodiacului” (“M. S.”, 24 mai). Ar fi fost interesant să se realizeze un sondaj, cât de mic, despre lucrurile care enervează

bărbații și femeile în căsnicie, care, în final, și contribuie la divorț. Ar fi util să se determine și care tați, mame sunt considerați(-te) cei mai buni(-ne).

În Moldova Suverană, se descrie un adevăr existent, de exemplu, unii tineri “optează pentru celibat, se concentrează pe carieră, iar căsătoria și întemeierea unei familii rămân pe locurile codage”, însă opțiunile nu sunt exemplificate și nu se vorbește despre impactul deciziei lor (“M. S.”, 18 februarie).

În paginile cotidianului întâlnim și informații directe și pozitive despre familie. În articolul „De ce bărbații au nevoie de femei?” (“M. S.”, 9 august), se descrie atitudinea lui Bill Gates față de mama sa, Mary, și soția Milena, care au jucat un rol important în dezvoltarea “eforturilor sale filantropice”. În informația – “Ce efecte are dădăcirea maternă din copilărie asupra bărbaților” se aduc date culese în urma investigației realizate de Universitatea Harvard, care confirmă, că băieții numiți “băiatul mamei” se descurcă mai bine la serviciu decât cei care au avut o relație mai puțin apropiată cu mama lor” (Ibidem).

Prezintă interes și așa articole ca cel semnat de Iurie Roșca “Bărbații buni nu se căsătorească cu femeile ușurate” – (“M. S.”, 30 septembrie). Ar fi însă de o mai mare claritate dacă s-ar menționa cu ce fel de bărbați nu doresc să se căsătorească femeile bune.

Familia apare și într-un mod de viață negativ – “O moldoveancă este căsătorită cu doi bărbați și nu poate renunța la nici unul” (“M. S.”, 4 martie); “Un tată și-a înjunghiat trei copii”; “Un copil de cinci ani... s-a intoxicat cu erbicide” (“M. S.”, 19 iulie); ori o informație preluată din “Adevărul ro.”, semnată de Costel Cracan, “Cei mai cunoscuți amanți din istorie” (“M. S.”, 8 noiembrie). Uneori, este preluată informația din alte surse, care trezește nedumerire în cazul când ea nu este completată de exemplu: “Ce pătesc copii expuși de mici la religie” preluat din “Raw story cognitive sciens” (“M. S.”, 20 mai). Îndată apare la cititorul creștin întrebarea: - Ce pătesc copii care nu respectă cele zece porunci?

Săptămânalul “Timpul” ocupă un loc aparte printre edițiile analizate. Se deosebește de alte ediții nu doar prin faptul că informația prestată este cu mult mai completă, dar și prin orientarea publicului de a trece de la presa scrisă spre o lectură în profunzime. Cititorul vizat are în acest aspect informația necesară: – “Top 5. Cele mai citite cărți de moldoveni în anul 2015”; “Cele mai vândute cărți pentru copii” (“T.”, 22 ianuarie); se invită cititorii să doneze “O carte de istorie pentru biblioteca școlii tale” (“T.”, 12 februarie); publică fragmente din unele cărți de valoare (“Blestemul de a fi”); îndeamnă cititorul – “Completați biblioteca cu volumele editate de Timpul” etc. În informația “Cartea mi-a marcat viața” despre Gheorghe Reabțov, se vorbește nu doar despre cariera acestuia, ci și despre părinți, bunei și alte rude apropiate, informația încheindu-se cu concluzia omagiatului: „Pe parcursul vieții cartea mi-a fost pâinea cea mai de saț” (“T.”, aprilie).

Viața de familie este caracterizată lapidar și în informația prezentată de Ana Gherciu - „De opt martie sexismul a stat în capul mesei” (un enunț nu tocmai reușit) („T.”, 11 martie), unde succint se prezintă rezultatul unui micro sondaj despre femeile care, în prezent, nu sunt așa de răbdătoare - ”una-două și dau la divorț”. Se cunoaște că, actualmente și bărbații mai iau câte un concediu de îngrijire a copilului. În sondaj însă, bărbatul afirmă că nu ar lua un atare concediu deoarece ”femeia știe mai multe despre educație”. Informația Georgetei Carasiu ne atrage atenția, că în Olanda 24% de bărbați își iau un astfel de concediu (“T.”, 3 iunie). În materialul deja menționat de Ana Gherciu, se comunică și despre violența în familie prin opinia unui bărbat - ”dacă femeia te face în tot felul, de ce să nu-i tragi o palmă?” Crâmpiele din sondaj prezentate cititorului merită atenție, însă, în lipsa comentariului autorului, reiese că toți respondenții au dreptate.

O informație interesantă conține și interviul lui Ion Macovei cu Vera Pătrașcu-Tănase, care opinează: ”Comunitățile au pierdut niște norme nescrise de relații interpersonale, de grija unui față de altul”; ”Ca nepoții și copiii tăi să poată ține ritmul vieții, ei trebuie să vadă că părinții și bunicii lor fac lucrul acesta. Niciodată copiii nu vor să aibă părinți ratați...” (“T.”, 11 martie). Săptămânalul atrage atenția și la procesele de migrare a cetățenilor și la emigrarea lor din țară. Astfel, în informațiile prezentate de Dorin Galben - ”De ce tot mai mulți moldoveni aleg să se mute cu traiul în alte țări?” („T.”, 13 mai) și „7 motive de ce pleacă lumea din Moldova” („T.”, 1 iulie) se conține concluzia de bază, că oamenii pleacă deoarece nu-și pot procura un apartament, le este greu să-și întrețină familia, unii că nu-și prea văd viitorul în țară. Este important, că autorul a găsit un respondent care confirmă un adevăr - ”unde a-i pleca, ești văzut ca un străin”, indemnând, în așa mod, că unde nu sar duce cetățeanul nostru tot acasă e cel mai mult așteptat.

Prezintă interes și articolul ”Bărbatul – un animăluț de care trebuie să ai grijă incontinuu” semnat de Marin Basarab („T.”, 19 august) despre incapacitatea unor bărbați de a se servi pe ei înșiși. În așa caz, ar fi binevenit, să se atragă atenția asupra impactului acestui fel de a fi, asupra vieții lor de familie, deoarece nu fiecare femeie va tolera îngrijirea ”unui copil mare”.

Nu se trece cu vederea și violența în familie. În ”Spovedania unor femei care și-au omorât soții” de Dorin Galben („T.”, 18 noiembrie) se argumentează că, rezultatul acestui fapt, sunt bătăile, insultele, batjocurile. Din altă informație a sa - ”Bebelushi condamnați la închisoare” (“T.”, 25 noiembrie), reiese că deciziile judecătorești ar trebui să fie mai îngăduitoare cu așa fel de deținute. În informația lui Basarab Marin ”Violul ca normalitate într-un stat laic și familist” („T.”, 25 noiembrie) se atrage atenția preoțimii ca ei să pledeze mai mult în predicile sale pentru unitatea familiei și pentru o familie fără violență.

”Timpul” nu lasă fără atenție și moda contemporană de a trăi în concubinaj: Ana Marchitan ”Concubinajul între păcat și realitate” („T.”, 18 noiembrie). Concubinajul, de fapt, este provocat de neîncrederea în vitalitatea practicilor de formare a familiilor legale, fiind în acest sens convenabil pentru unii tineri să se despărțiască de partener(ă) fără divorț și angajamente reciproce asumate din punct de vedere legal.

În rubrica ”Povești de viață” se conțin articole consacrate familiilor oamenilor iluștri (deși, într-un fel reduționist, fără indicarea tuturor membrilor familiei sau legăturilor de neam): ”Liviu Rebreanu – un exemplu de fidelitate” (“T.”, 1 aprilie); ”Femeia de rând care a furat inima unui rege...” (“T.”, 6 mai); ”Tubirea lui Mihail Sadoveanu” (“T.”, 24 iunie); ”Drama neștiută a marelui poet Vasile Alecsandri” (“T.”, 16 septembrie) etc. De obicei, aceste materiale sunt preluate din alte surse, evident, că ar fi bine să se completeze articolele cu informații suplimentare unde ar apărea familia în întregime, cu relațiile ei de neam.

Săptămânalul ”Jurnal de Chișinău” are și el pentru cititorii săi o informație generalistă, practic, din toate domeniile vieții actuale. Se deosebește de celelalte ediții prin rubricile sale permanente: ”Basarabeni în lume”, ”Povești adevărate”, ”Succesul tău” etc. Ca și celelalte ediții, ”Jurnal de Chișinău” nu are o rubrică specială consacrată familiei. Cu toate acestea, în paginile sale cititorul poate întâlni informații succinte (adesea incomplete) despre problematica familiei, fapt care ne-a permis să realizăm o stratificare a lor în depedență de diferite criterii.

În săptămânal găsim informații despre familiile care se află la început de cale: ”O nuntă de poveste” despre țambalagiul Sandu Șura și violonista Veronica Ungureanu (“J. de Ch.”, 16 septembrie) sau ”Nunta anului”, semnată de Lena Negru (“J. de Ch.”, 21 octombrie). Deși în ultimul articol se specifică faptul că la nuntă au fost 400 de invitați, nu sunt prezentate rudele apropiate care au participat la eveniment, ceea ce ne-ar permite să determinăm vitalitatea legăturilor de neam.

De atenția săptămânalului se bucură și familiile de antreprenori: Lilia Zaharia - ”Doi soți entuziaști au schimbat țara spaghetelor pe dealurile de la Hâncești” (“J. de Ch.”, 23 decembrie); Lena Negru - ”Chirurgul care știe totul despre încălțăminte” (“J. de Ch.”, 5 februarie) etc.

Întâlnim informații și despre familiile în etate: Lena Negru - ”Nicolae Glib străbunel” și ”De trei ori bunică” (“J. de Ch.”, 8 iulie); Dorin Galben ”Pensia din Moldova te ajută să mori mai repede” (“J. de Ch.”) etc.

Nu sunt lăsate fără atenție și familiile deportate: Roșcovanu Nadea - ”Labirintul siberian” (“J. de Ch.”, 1 iulie); Maria Romanenco - ”Eu țin minte și cum s-a dat Basarabia”.

Setul structural de familie mai cuprinde: familii trecute prin tragismul vieții (Nina Neculce - "Firul ce a legat durerea de speranță" ("J. de Ch.", 30 decembrie) și "Povestea lui Aton Nebunul" ("J. de Ch.", 4 noiembrie); Lidia Bobâna - "Mai rău ustură rana care nu se vede") etc; familii în emigrație: (Lena Negru - "Stanislav Nicolau s-a mutat cu traiul în Anglia" ("J. de Ch.", 9 septembrie) și "Vis de emigrant" ; familii care practică abuz de alcool (Natalia Porumb, Elena Movileanu "Copilărie cu gust de alcool" ("J. de Ch.", 30 septembrie); familii monoparentale: (Victoria Popa - "Copii fantomă"); familii trecute prin divorț: (Nina Neculce - "Viața cu parfum de crin, lovită de un mare chin" ("J. de Ch.", 30 septembrie); familii active social-politic: (Lena Negru - "Noi, familia Botgros, o susținem pe Maia Sandu" ("J. de Ch.",)); familii în aspect etnic: (Victoria Popa - "și femeile rome pot avea succes" ("J. de Ch.", 15 aprilie)); familii defavorizate: (Lena Negru, Victoria Lungu - "Artiștii cântă pentru familii defavorizate și copii orfani" ("J. de Ch.", 8 iulie)); familii ale oamenilor din domeniul artei: (Lena Negru - "școala lui Alexandru Bantoș" ("J. de Ch.", 14 octombrie)etc.

Este necesar să menționăm că, în cadrul rubricii "Basarabeni în lume", de obicei, nu se vorbește despre legăturile care se mențin *via* Internet între cei plecați și rudele lor rămase la baștină. Noi putem doar presupune că ei nu-și uită rudele mai apropiate și prietenii. Ar fi interesant ca cititorul să cunoască evenimentele și problemele luate în discuție de către aceștia. Totodată, ar fi binevenit ca săptămânalul să publice mai multă informație despre familiile trainice, reușite, deoarece în cele 102 "Povești adevărate" publicate pe parcursul anului, se descriu mai mult modalitățile de trădare, înșelare a partenerului(ei). Cititorul ar fi interesat să citească și despre parteneri fideli, despre modalitățile de depășire a problemelor apărute pe parcursul vieții în comun, astfel fiind promovate și exemple pozitive, demne de urmat.

Toate edițiile de presă plasează informații despre desfacerea căsătoriilor, despre tragerea la răspundere a părinților sau copiilor care uită de cei apropiați. Însă nu găsim articole cu investigații bazate pe aceste cazuri. Doar preceptele religioase și cele morale, de bună cuviință, ne îndeamnă să avem grijă de cei apropiați. Ar fi deosebit de utilă plasarea în spațiul mediatic a materialelor din sălile de judecată, din raționamente educative. Ar fi necesar ca în presa scrisă să apară și articole despre familiile trainice din diferite grupuri sociale, descrise atractiv, așa cum pot jurnaliștii.

În concluzie menționăm că, perfecțiunea nu are limite și familia contemporană care este în stare de degradare, fiind diluată de divorțuri, concubinaj și alte denaturări specifice societății actuale, merită ca ea să fie permanent în vizorul presei.

Bibliografie selectivă:

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova. 2015. Chişinău [Biroul Naţional de Statistică], 2015.
2. Imaginea femeii și a bărbatului în presa scrisă: Studiu de gen, Chişinău, 2007
3. Moldova Suverană. 2016 (ianuarie-decembrie).
4. Jurnal de Chişinău. 2016 (ianuarie-decembrie).
5. Timpul. 2016 (ianuarie-decembrie).

УДК 165.241 “1933/1945”

ГЕРМАНИЯ – СССР (1933-1945): ПРОТИВОРЕЧИЕ В СОЗНАНИИ НАРОДОВ

Рокачук Виктор Никодимович, доцент Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко (Украина)

В работе автор делает попытку научного выяснения причин взлетов и падений как Третьего рейха, так и СССР в тридцатых и сороковых годах XX века, развязывания Второй мировой войны и тех огромных человеческих жертвах, которые понесло человечество, причины поражений вначале Советского Союза, а потом фашизма, что произошло в сознании народов этих государств и что повлияло на дальнейшее экономическое, культурное и политическое их развитие.

Ключевые слова: сознание, национальный менталитет, нации, раса, противостояние, развитие, военная мощь, экономика, внутренняя и внешняя политика, тип мышления, массовый героизм, подвиг, злодеяние, геноцид.

In the work the author makes an attempt to scientifically ascertain the reasons for the ups and downs of both the Third Reich and the USSR in the thirties and forties of the twentieth century, the unleashing of the Second World War and the enormous human sacrifices that humanity suffered, the causes of the defeats at the beginning of the Soviet Union, and then fascism, What happened in the minds of the peoples of these states and what influenced their further economic, cultural and political development.